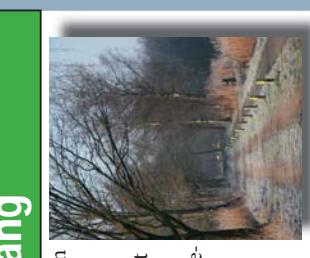

Ommetje de Krang

6: OORLOGSGRAVEN

“De Krang” is de benaming van het natuurgebied gelegen tussen Swartbroek, Tungelroy en Weert. Het natuurgebied wordt begrensd door de Tungelroyse beek en de Leukerbeek. In vroegere tijden was dit gebied een uitgebreid moerasgebied. De laatste bereikbare boederij was lange tijd Krangerhof, alwaar men moet keren. Krang zou dan komen van krangen = kerken.

Landgoed De Krang midden in het natuurgebied gelegen, is grotendeels eigendom van Natuurnatuurmonumenten en bestaat voor de helft uit cultuurgrond. Het bos is een zogenoemd broekbos, laag en dus vochtig.

Natuurnatuurmonumenten is al enige jaren bezig met een project waardoor heel het gebied (weer) natter wordt en het oorspronkelijke voedselarme milieu wordt hersteld. Door afwateringsslotten af te dammen, poelen te graven en de humusrijke bovenlaag van de grond af te graven kan de natuur zijn gang gaan. De gronden worden wel begrasd door runderen, maar niet meer bemest.

2: SWARTBROEK

Swartbroek dankt zijn naam aan ‘zwart moeras’. Een broek is een door houtgewassen overwoekerd moerasland. De verrotte bladeren van die gewassen bedekken de bodem van het water en geven er een zwarte schijn aan.

3: BESCHRIJVING VAN HET LANDSCHAP

Ontstaan van het landschap Tijdens de laatste ijstijd van 115.000 tot 10.000 BC was een groot deel van de Noordzee drooggevallen. De overheersende noordwestenwind zette dikke pakketten zand af met als resultaat een golwend dekzandlandschap. Er volgden een periode met snelle klimaatwisselingen. De vegetatie kreeg weer een kans. Er ontstond een parkachtig landschap van berken-dennenbossen en later eik, iep en linde. Door het tegenhouden van stuivend zand door de vegetatie ontstonden langgerekte dekzandruggen en paraboloidduinen.

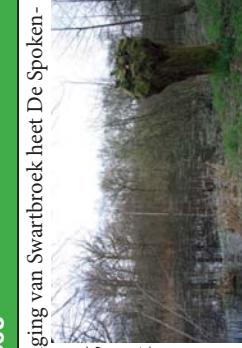
Dier en mens in het landschap Door het warmere klimaat, bosontwikkeling en wellicht de mens verdwenen grote zoogdieren als de mammoet en Wolharige neushoorn. Vanuit het zuiden kwamen soorten als everzwijn, ree, vos, bruine beer, wolf en oeros. Vanaf circa 35.000 BC zwierf jagers en verzaamelaars ook door deze streken, levenslang van wat de flora en fauna hen bracht. Dat bewijzen gevonden vuurstenen materialen in de Tungelroyse beek en vlakbij de Leukerbeek.

9: RABATTEN

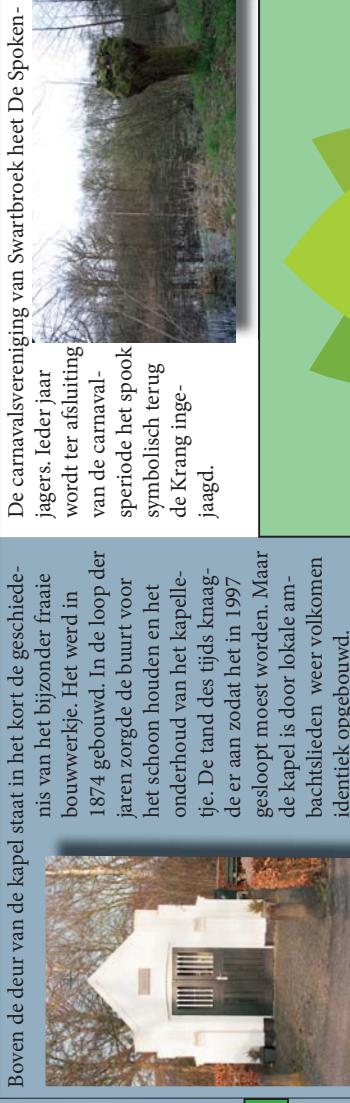
Rabatten zijn langwerpige ophogingen met daartussen greppels. Op de droge stroken werden de bomen geplant. De bomen werden vroeger gebruikt voor hakhouw. De handel in hakhouw was zeer lonend, totdat rond 1950 andere brandstoffen op kwamen. De wilgen-tenen voor de mandenmakerij in Duitsland raakten ook uit de gracie. De rabatten worden niet echt meer onderhouden, ook doordat sinds 1963 de houtopzichter verdween in dit gebied.

10: HET SPOKENBOS

Rabatten zijn langwerpige ophogingen met daartussen greppels. Op de droge stroken werden de bomen geplant. De bomen werden vroeger gebruikt voor hakhouw. De handel in hakhouw was zeer lonend, totdat rond 1950 andere brandstoffen op kwamen. De wilgentenen voor de mandenmakerij in Duitsland raakten ook uit de gracie. De rabatten worden niet echt meer onderhouden, ook doordat sinds 1963 de houtopzichter verdween in dit gebied.

7: SINT SERVAASKAPEL

Boven de deur van de kapel staat in het koor de geschiedenis van het bijzonder fraai bouwwerkje. Het werd in 1874 gebouwd. In de loop der jaren zorgde de buurt voor het schoon houden en het onderhoud van het kapelletje. De tand des tijds knaaide er aan zodat het in 1997 gesloopt moest worden. Maar de kapel is door lokale ambachtslieden weer volkommen identiek opgebouwd.

Servatius is in de Zuidelijke Nederlanden een beroemde heilige. Denk aan de zeer bekende Sint-Servaaskerk in Maastricht. Men roept zijn voorpraak in tegen moeraskorts, malaria en veeziekten.

8: BOLLE AKKERS

De bolle akker is een unieke en zeldzaam voor-komend element in het landschap. De boeren hebben hun land eeuwenlang vruchtbaar gemaakt met mest vermengd met plaggen. Dat kwam uit de potstallen waar de schapen's nachts verblijven. De bolle vorm is ontstaan door de wijze van ploegen. De boer begon in het midden en ploegde in een rondgaande beweging de grond naar het midden toe. Hij gebruikte een zogenoemde rondgaande ploeg. In de 20e eeuw kwam de cultuurtechniek en ging de boeren ploegen met de wentelploeg. De boeren ploegen sindsdien vanaf de akkerrand. Zo kwam een einde aan de bolvorming.

Recente ingrepen, met de invloed van water als rode draad, hebben als doel het herstel van dit natte natuur-gebied. U treft een gevarieerd landschap met een rijke (cultuur)historie, waarin het ingrijpen van de mens van grote invloed is geweest.

Perta Ament, Marion Ogg, Mies van der Loo, Sander Pleunis

Ommetje - De Krang Swartbroek

Hij gebruikte een zogenoemde rondgaande ploeg. In de 20e eeuw kwam de cultuurtechniek en ging de boeren ploegen met de wentelploeg. De boeren ploegen sindsdien vanaf de akkerrand. Zo kwam een einde aan de bolvorming.

De huidige kerk werd in 1925 ingebroukt genomen en is vernieuwd naar St. Cornelius, Paus van 251 tot 233.

mooi kapelletje van Sint Servaas (7).

Na de kapel gaat u linkaf langs de verharde weg. Let op het verkeer. Even buiten de bebouwde kom kruist de weg de Leukerbeek. Na de brug neemt u de eerste weg linksaf. Na 600 m slaat u linksaf (bord fietsroute 81 volgen).

Na ± 200 m ziet u het gebied waarin de oude Leukerbeek is verlegd in het project 'Ruimte voor Water' (4). De nieuwe beek heeft een prachtig slingerdend (meanderend) karakter gekregen. U wandelt hier door een fraai beekdal met natte gronden net hier en daar nieuw aangelegde kikkerpoelen (12).

Na ± 200 m passeert u de oude loop van de Leukerbeek. Vanaf de brug (8) hebt u een fraai zicht op de beek. Na weer 200 m komt u op een T-splitsing. Sluit hier linksaf. Volg nu een tijdje de rode route.

Aan de rechterkant ziet u weilanden en enkele vennen. In deze vennen komen inheemse kikkervoortjes voor. Deze zijn uitgezet om de biodiversiteit van het gebied te vergroten (12). Neem na ± 250 m het eerste pad links. U kruist via knuppelbruggetjes de afgedamde oude loop van de Leukerbeek.

Ga na ± 200 m linksaf richting Vogelkijkscherm. Via een bruggetje en een knuppelpad komt u bij het fraaie Roekesven (3). Vanachter een vogelscherm kunt u vogels spotten zoals de reiger, wilde eend, fuut, meerkoet, kleine karekiet, doddaars en de blauwborst. In dit gebied leeft ook de bever.

Ga hetzelfde pad terug tot het bruggetje en ga nu linksaf. Volg nu weer de rode route. U passeert een brug over een afwateringskanaal, dat voedselrijk water uit het landbouwgebied afvoert. Het gebied van 'de Krang' moet namelijk een voedselarm milieu behouden. Wandel verder over het pad en enkele knuppelbruggen.

Bij het verlaten van het bos komt u bij een T-splitsing. Sluit hier rechtsaf. U verlaat nu de rode route. Hier hebt u een mooi zicht op een zogenaamde 'bolle akker' (8). In de verte ziet u

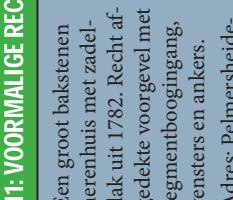
ROUTEBESCHRIJVING OMMETJE DE KRANG

HET OMMETJE 'DE KRANG'

De Krang (1) in Swartbroek (2)

De wandeling voert u over tamelijk vlakke bospaden en landweggetjes door het moerassig gebied van de Leukerbeek en een droger gebied op een dekzandrug. Het ligt tussen Swartbroek en Tungeploy. De route is ruim 5 km lang.

11: VOORMALIGE RECTORIJ

Een groot bakstenen herenhuis met zadeldak uit 1782. Recht gedekte voorgevel met segmentboogingang, vensters en ankers.

Adres: Pelmersheideweg 4.

Het was het woonhuis van de rector (priester) van de parochie. Op 29 september 1772 dienden de inwoners van Swartbroek een verzoek in bij de bisschop van Roermond voor een eigen priester. Reden was de slechte bereikbaarheid van Swartbroek voor priesters uit Weert. Ze moesten over slechte wegen en barre omstandigheden

de kerkuren en de molen van Swartbroek.

Volg nu een tijdje de blauwe route met links open veld en rechts bos. In dit bos zijn goed de 'rabbatten' (9) te zien.

Na ± 200 m ziet u het zogenoemde Spokenbos (10). In dit bos is een ven te zien met heel zwart water. Loop verder tot de verharde weg tussen Tungeploy en Swartbroek. Hier gaat u linksaf.

Na ± 100 m ziet u links van de verharde weg de boerderij van landgoed 'de Krang'. Ga rechts het pad van de blauwe route op.

Lopend op dit verhoogde pad merkt u dat dit gebied heuvelachtiger is. Het betreft hier een rug van delzand (3). Na ± 400 m komt u op een T-splitsing. Sluit hier linksaf.

Waar links het bos ophoudt, ziet u een open weidegebied met een grote poel (12). Verlaat de blauwe route en loop door het klaphekje het weidegebied in. Loop rechts van de plas naar het klaphekje aan de bosrand.

Ga na dit klaphekje rechtsaf. Links ligt bos en rechts weidegebied. Hier kunt u sporen van wilde zwijnen aantreffen.

Ga aan het eind van het bos door 2 klaphekjes . Volg het pad door het weidegebied en passer nog 2 klaphekjes. Vervolg het pad tot een verharde weg. Ga hier linksaf.

Na ± 500 m komt u weer bij de weg van Tungeploy naar Swartbroek. Aan uw linkerhand ligt één van de oudste boerderijen van Swartbroek 'De Hansenhof' (13).

Ga hier rechtsaf. Na ± 50 m staat aan de linkerkant van de weg een monumentaal huis uit 1782, de zogenaamde Rectorij (11).

Loop weer 50 m terug en ga het 1e pad rechts in. Ga direct na het kerkhof rechts het padje in. U komt weer uit op het kerkplein van Swartbroek.

De wandeling start op het plein bij de kerk van de heilige Cornelius (5). Rechts van de kerk ligt het kerkhof. Een gedeelte hiervan is een Brits oorlogsgraf (6).

Het wandelpad rechts van het kerkhof is het begin van de rondwandeling. Het padje komt uit op een T-splitsing. Hier gaat u rechtsaf. Aan de linkerkant ligt een bosgebied dat behoort tot het landgoed 'de Krang'.

Na 200 m komt u op een T-splitsing. Hier gaat u rechtsaf een verharde weg op. Na 50 m ziet u aan de linkerkant een den in de winter reizen. Het kwam voor dat zieken overleden voordat de sacramenten konden worden toe gedien.

Of kinderen werden te laat gedoopt. De bouw van de kapel maakte een einde aan die problemen.

12: HERSTEL BIODIVERSITEIT

In dit open gebied heeft Natuurmonumenten enkele projecten uitgevoerd om de biodiversiteit te vergroten . Midden in dit gebied is een valkenkast geplaatst. In de kleine poelen zijn heiklikkers uitgezet om nieuwe populaties te ontwikkelen. Er zijn grote boomstronken geplaatst en stukjes groen geplant. Deze

tijd is de bevolking voor honderd procent katholiek en vormt zij een zuiver agrarische gemeenschap. Swartbroek heeft dan al een lagere school.

In de 19e eeuw heeft Swartbroek een smederij, een klompenmaker, een steenbakkerij en een melkfabriekje gekend.

Begin 20e eeuw waren er diverse winkeltjes en op enig moment telde Swartbroek zelfs 17 cafés. Veelal werden deze gerund door boeren die een deel van de boerderij als kroeg hadden ingericht.

Deze brochure kwam mede tot stand door: Natuurmonumenten Kempen en Midden-Limburg